

Štát podporí šetrenie na penziu

Odpovedá **Martin Višňovský**, prezident Asociácie doplnkových dôchodkových spoločností

1. Nové sporiace produkty Ministerstvo práce chce rozšíriť počet finančných produktov, ktoré by bolo možné využiť na sporenie na dôchodok. Čo tým chce docieľiť?

Stať by sa tak malo v rámci súkromného III. piliera s podporou štátu vo forme daňových, prípadne iných zvýhodnení. Znamená to, že štát chce zdefinovať akýsi osobný dôchodkový produkt na Slovensku. Na tento produkt by mali byť kladené minimálne kritériá, a to pravdepodobne len podmienka, že z neho nemožno vyberať prostriedky pred dovŕšením dôchodkového veku. Zatiaľ sa však dá z predloženého návrhu vyčítať len veľmi málo informácií. Predpokladáme, že povinnosti pri správe osobného dôchodkového produktu by mali byť obdobné ako v prípade doplnkových dôchodkových sporení. Cieľom by malo byť minimálne na tej istej miere zabezpečiť transparentnosť, ochranu a informovanosť klientov.

2. Európska regulácia

Zákon musí ministerstvo práce pripraviť na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady z 20. júna 2019 o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte. Je to tak. Zákonom by sa stanovili základné podmienky pre tento európsky legislatívny detailne upravený paneurópsky, teda celoeurópsky dôchodkový produkt. Členské štáty si k nemu musia stanoviť základné kritériá pre vstup do tohto systému a výplatu dávok. Podstatné bude, ako bude osobný dôchodkový produkt na Slovensku kompatibilný s paneurópskym dôchodkovým produktom. Dnes ťažko odhadnúť, ako sa k tomuto produktu postavia jednotlivé členské štáty s absolútne odlišným systémom dobrovoľných dôchodkových úspor, napríklad Francúzska a Nemecka.

3. Doterajší sporiteľia

Nemusia sa obávať tí, ktorí si šetria na dôchodok v druhom a treťom pilieri, o svoje úspory?

V prvom rade by som ponechal bokom otázku druhého piliera. Ide o súčasť základného systému dôchodkového poistenia a problematika dobrovoľných dôchodkových úspor sa ho nedotýka. Ľudia ho tak nechápu, čo konečne potvrdzuje aj miera využitia nesystémových dobrovoľných príspevkov do fondov druhého piliera. Rozšírením finančných produktov, ktoré budú môcť byť označené ako osobné dôchodkové produkty, na ktoré bude možné získať daňové úľavy, tak štát zásadne mení doterajšiu filozofiu nastavenia dôchodkového systému na Slovensku. V posledných rokoch podporoval sporenie vo veľmi striktné regulovanom systéme doplnkového dôchodkového sporenia. Ide o stabilný systém, ktorý na Slovensku poskytujú špeciálne, podľa zákona na tento účel zriadené inštitúcie, ktoré sú dohliadané zo strany Národnej banky Slovenska.

4. Nastavenie parametrov

V tomto systéme sa v posledných rokoch urobili úpravy. Sú nastavené správne?

Zastabilizovala sa dĺžka sporenia, a tak svoje úspory budú môcť klienti použiť naozaj až v čase dôchodku. Znižovali sa odplaty dôchodkových správčenských spoločností, zaviedli sa aj nové indexové doplnkové dôchodkové fondy,

ktoré poskytujú možnosť výraznejšieho zhodnotenia úspor v dlhodobom horizonte. Otvorením systému sporenia na dôchodok na rôzne inštitúcie a rôzne produkty sa naskytá otázka, aké zámery má štát s dobrovoľnými úsporami Slovákov na dôchodok. Upustením od striktné regulácie sa môžu na trh dostať rôzne produkty, ktoré nemusia byť vhodné pre účel dôchodkového sporenia a zabezpečenia a ani výhodné. A to či už v oblasti rizikovitosti, výnosnosti, nákladovosti, transparentnosti či možnosti dostať sa následne k svojim úsporám, či vybrať si následné dôchodkové dávky.

5. Stabilné spoločnosti

Určite sa teda nemusia obávať o svoje úspory tí, ktorí si sporia v treťom pilieri?

Určite nie. Doplnkové dôchodkové spoločnosti sú stabilné spoločnosti. Zamerané sú výhradne na správu dôchodkových úspor svojich klientov, ktorej sa plánujú v plnej miere venovať aj v budúcnosti.

6. Druhý a tretí pilier

Nový systém sporenia má podľa predkladacej správy pritiahnúť nových sporiteľov. Neoslabí sa tým druhý a tretí dôchodkový pilier?

Opätovne by som vylúčil druhý pilier. Ide o súčasť povinného dôchodkového systému, ktorého úlohou je diverzifikovať riziko dostupnosti zdrojov na výplatu základného dôchodku. Z hľadiska dôchodkovej dávky, ktorá sa poskytuje zo základného dôchodkového systému, pôjde o politické rozhodnutia, v akej výške bude poskytovaná miera náhrady. V každom prípade rozhodovanie o kvalite života budú cich dôchodcov sa bude odohrávať v rovine dobrovoľných úspor. Tak, ako je to v krajinách, ktoré nemajú druhý pilier alebo od neho upustili.

7. Požadovaný efekt

Produkty sporenia na penziu sa majú daňovo zvýhodniť. Je to správny krok?

Samotným rozšírením ponuky daňovo zvýhodnených produktov nie je podľa nášho názoru možné dosiahnuť požadovaný efekt, ktorým je v tomto prípade výrazné zvýšenie počtu nových sporiteľov. Klientov by k výraznejšiemu sporeniu omnoho viac motivovala väčšia podpora štátu. Aktuálne daňovo zvýhodňuje len príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie do výšky 15 eur mesačne. Klienti sú tak motivovaní prispievať veľmi nízku sumu, ktorá im v budúcnosti nemôže zabezpečiť zmysuplný dôchodok bez ohľadu na to, v akom produkte si budú sporiť. V prípade doplnkového dôchodkového sporenia sú motivovaní aj príspevkami zamestnávateľa. Nepredpokladáme však, že zamestnávateľa budú ochotní prispievať svojim zamestnancom do akýchkoľvek dôchodkových produktov, ktoré by pre ich zamestnancov nemuseli byť výhodné. Oslabenie doplnkového dôchodkového sporenia sa preto neobávame.

8. Objem úspor

Koľko akých produktov by sa malo dostať na poistný trh?

Svojím spôsobom to bude nepodstatné. Predpokladáme, že budú musieť z hľadiska regulácie dodržiavať obdobné podmienky ako doplnkové dôchodkové spoločnosti. Tým bude viac-menej daná aj ich nákladová štruktúra. Ak chce štát zvýšiť objem dobrovoľných dôchodkových úspor, bude potrebné zvýšiť ekonomickú podporu tohto typu sporenia. Po príklade netreba chodiť ďaleko. Česko v roku 2015

LEGISLATÍVA

Brusel nie je spokojný, že ľudia vkladajú peniaze do úspor, ktoré im prinášajú minimálne výnosy. Členské štáty preto musia pripraviť legislatívu tak, aby sa podporilo najmä celoživotné sporenie na dôchodok. Odborníci radia, ako by mala byť nastavená naša legislatíva.

investovalo do podpory dobrovoľného dôchodkového sporenia viac ako 220 miliónov eur. Slovensko nevydalo ani 15 percent tejto sumy.

9. Kategória ľudí

Má nový systém sporenia na dôchodok oslaviť len mladých ľudí? Pre akú kategóriu ľudí bude výhodný?

Predpokladáme, že tieto produkty musia byť dostupné pre sporiteľov bez výrazného vekového obmedzenia. Mali by teda oslaviť mladších aj starších klientov. Odpoveďať na to, pre koho budú výhodné, nevieme. Bude záležať na tom, o aký produkt konkrétne pôjde. Nemali by sa veľmi výrazne líšiť v potenciálnej výkonnosti ani vo výške nákladov, ktoré budú musieť sporiteľia znášať. Pri štandardných dôchodkových sporiacich produktoch, akým je starobné dôchodkové sporenie alebo doplnkové dôchodkové sporenie, platí zásada, že je najvýhodnejšie, ak si sporiteľ začne sporiť čo najskôr. Dĺžka horizontu sporenia je rozhodujúca v prípade celkovej výnosnosti daných produktov. Na druhej strane čas sporenia sa dá „kúpiť“. Ak niektorý produkt umožní vysoké počiatkové vklady alebo transformáciu dlhodobých aktív – napríklad reverznú hypotéku – môžu byť zaujímavejšie najmä pre staršie generácie. Toto je riešenie, ktoré by sme radi zahrnuli aj do logiky nastavenia tretieho piliera.

10. Podpora štátu

Ako teraz zvýhodňuje štát sporenie na dôchodok?

Aktuálne je štátom podporované sporenie prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia. Podpora sa poskytuje vo forme daňovej úľavy na príspevky, už spomínaných 15 eur mesačne, o ktoré si môže účastník znížiť základ dane. Zároveň do tohto systému, ktorý je možné označiť aj za zamestnávateľský, môžu prispievať svojim zamestnancom aj ich zamestnávateľa. Tieto príspevky sú potom do výšky šesť percent zo zúčtovaných miezd zamestnancov daňovo uznaťelným nákladom zamestnávateľa. V minulosti v rokoch 2013 – 2016 bola daňová výhoda vo výške dvoch percent zo základu dane aj

na dobrovoľné príspevky na starobné dôchodkové sporenie – druhý pilier. Týmto spôsobom si sporiteľia mohli sporiť na dôchodok dobrovoľne. Počet sporiteľov, ktorí si takéto príspevky začali platiť, bol minimálny. Ľudia druhý pilier jednoducho vnímajú ako nástroj, kam odvádzajú časť povinných odvodov. V prípade iných investičných spoločností – podielové fondy, portfóliá riadené obchodníkmi s cennými papiermi a podobne – je už dnes možné využiť daňové úľavy vo forme dlhodobého investičného sporenia. Po splnení podmienky časového testu alebo sporenia vo fondoch môžu byť vyplácané prostriedky oslobodené od dane z kapitálového majetku. Nemáme však informáciu o tom, ako sa zavedenie tejto daňovej úľavy premietlo do zvýšenia počtu sporiteľov v týchto produktoch.

11. Príklady zvonku

Viete nám poskytnúť nejaké zaujímavé príklady sporenia na starobu inde, v zahraničí?

Zo zahraničia – už spomínané Česko – poznáme aj podporu dobrovoľného sporenia na dôchodok vo forme štátnych príspevkov. Štát posielal na dôchodkový účet sporiteľa príspevok. Jeho výška sa odvíja od výšky príspevku, ktorý si platí samotný sporiteľ. Práve takáto podpora zo strany štátu je veľmi výhodná pre sporiteľov s najnižšími príjmami, pre ktorých nie je daňová úľava motivačná, keďže z nízkych príjmov platia veľmi nízke dane. Zároveň sa takouto podporou nezvyšuje aktuálny čistý príjem sporiteľa – ako v prípade daňových úľav, ale zvyšuje sa hodnota dôchodkových úspor. Túto formu podpory preto považujeme za veľmi efektívnu a podporujeme jej zavedenie aj na doplnkové dôchodkové sporenie. Na druhej strane aj Česko dospelo k poznaniu, že štátny príspevok je vhodné kombinovať s daňovou úľavou pre sporiteľa aj pre jeho zamestnávateľa.

12. Nevýhodné sporiace účty

Množstvo Európanov si spori prostredníctvom bankových produk-

to, najmä málo výkonných sporiacich účtov, ktoré však nie sú na sporenie na dôchodok vhodné. Je to tak?

Je a zvyčajne sú tieto produkty drahé, málo výkonné a sporiteľia si v nich nesporia dlhodobo. Cieľom Európskej únie bolo podporiť investovanie do fondov a cenných papierov zameraných na podporu reálnej ekonomiky, ktoré by dokázali sporiteľom zabezpečiť vyššie dôchodky. V rámci európskej legislatívy sú tak stanovené viaceré limity a požiadavky, ktoré musia všetky dôchodkové produkty – aj tie bankové – spĺňať, ak ich budú chcieť poskytovatelia registrovať ako paneurópsky dôchodkový produkt. Návrh slovenskej legislatívy však chce podporovať akékoľvek osobné dôchodkové produkty, ktoré budú spĺňať podmienku, že z nich bude možné prostriedky čerpať až v dôchodkovom veku. To môže spôsobiť zmatek. Je otázne, či bude štát požadovať aj splnenie dodatočných podmienok – nákladové obmedzenia, rozloženie rizika, informovanie sporiteľa a podobne, ktoré na dôchodkové produkty ukladá európska legislatíva. Môže sa následne stať, že podporované budú aj produkty pre sporiteľov nevýhodné na účel, ktorým je dôchodkové zabezpečenie.

Odpovedá

Radoslav Valko, krajský riaditeľ poradenskej spoločnosti SOPHISTIC Pro finance

13. Ideálny vek

V akom veku a s akým príjmom sa oplatí vstúpiť do druhého piliera?

Pre vstup do druhého piliera sa môže rozhodnúť osoba do dovŕšenia 35. roku života. Najvýhodnejšie podmienky si zabezpečí ten, kto doň vstúpi v čo najnižšom veku a s čo najväčším príjmom. Oplatí sa to všetkým, čo doň vstúpiť môžu – bez ohľadu na vek. Stojí za tým fakt, že sa peniaze, ktoré sú tam uložené, zhodnocujú. Navyše sú aj dedičné a čiastočne môžu u niektorých ľudí nahradiť alebo doplniť životné poistenie a zabezpečenie rodiny.

14. Referenčná suma

Pri šetrení na dôchodok sa počíta s referenčnou sumou. Ako ovplyvní dôchodky z druhého piliera?

Referenčná suma je vlastne priemerný starobný dôchodok vyplácaný zo Sociálnej poisťovne, čiže z prvého piliera. Referenčná suma dôchodok neovplyvní vtedy, keď pôjde o anuitnú výplatu dôchodku z druhého piliera, ktorú si môže dôchodca zvoliť. Lenže ak má človek dôchodok z prvého piliera vyšší, ako je referenčná hodnota, tak má právo z druhého piliera peniaze vybrať programovým výberom alebo jednorazovo, a to by sme určite takýmto dôchodcom odporúčali.

15. Dĺžka sporenia

Áká je aktuálna priemerná výška penzie z druhého piliera?

V tomto prípade je extrémne dôležité si uvedomiť, že druhý pilier na Slovensku odštartoval v roku 2005. Teda existuje len 15 rokov, pričom priemerná dĺžka pracovného života človeka je 40 až 45 rokov. Inými slovami: dôchodok z druhého piliera dnes dosahuje zhruba štvrtinu z celkovej potenciálu, aký by mohol mať po odpracovaní 40 až 45 rokov. A to v prípade, že finančná gramotnosť obyvateľov zostane rovnaká. Ak by sa zvýšila, tak by toto percento kleslo. Platí, že správnym nastavením druhého piliera sa dá výrazne zvýšiť finančný

majetok na dôchodok pomocou zloženého úročenia pri správnej investičnej stratégii.

16. Nízke úspory

Čo ak sporiteľ nemá dostatočnú nasporenú sumu na to, aby mu poisťovňa doživotne vyplácala dôchodok?

V takomto prípade dôjde k jednorazovému vyplateniu všetkých nasporených financií správcovskou spoločnosťou. Pravdepodobnosť takéhoto scenára je však skutočne minimálna. Ak má človek založený druhý pilier počas celého života, pracuje na Slovensku a sú zaňho počas celého pracovného obdobia odvádzané odvody, je táto situácia nereálna.

17. Manažovanie financií

Na čo by mal ešte dôchodca myslieť, čo sa týka manažovania svojich financií?

V dôchodkovom veku je už na manažovanie financií neskoro, lebo čas, keď mohol tvoriť zdroje a rezervy, už nemá. Manažovať financie treba jednoznačne počas aktívneho pracovného života a počas dôchodku už len míňať pravidelnú mesačnú rentu a to, čo máte nasporené. Samozrejme, ak máte nasporené málo, nemali by ste to neuvážené a jednorazovo míňať. Musíte počítať s tým, že v budúcnosti sa náklady na život budú pravdepodobne zvyšovať.

18. Nasporená suma

Ákú sumu by mal mať človek v momente nástupu na dôchodok usporené, aby pokryl svoje výdavky na ďalšie roky, keď nebude pracovať?

Naším klientom odporúčame mať – v ideálnom prípade – nasporenú takú sumu, aby kapitálový výnos z nej pokrýval všetky ich bežné náklady na život. Tým si zabezpečí slušný život dôchodcu a zároveň aj značný kapitál, ktorý môžu dedič ďalšej generácie. V horšom prípade ide o sumu, aby pri priemernej dĺžke života (aj s minimálnou rezervou navyše) mohol z tejto sumy postupne odčerpávať peniaze na svoje bežné potreby. Ak nedosiahne ani toto, tak nastáva najhorší scenár, keď sa už musí značne uskrňovať a odriekať si radosti života.

19. Osamelý penzista

V čom sa líši a v čom je podobná situácia dvoch penzistov, kde jeden má minimálny dôchodok a druhý priemerný a nežije sám?

Penzista, ktorý žije sám, v podstate bojuje o holé prežitie. Bez dodatočnej pomoci od blízkej rodiny si totiž nie je schopný zaplatiť bežné výdavky na ubytovanie, stravu, energiu či dokonca zdravotnú starostlivosť. Dôchodca s priemerným dôchodkom sa nemá oveľa lepšie, keďže rozdiel medzi minimálnym a priemerným dôchodkom je skutočne malý, ale preda sa len je na pomoc blízkych odkázaný menej.

20. Najdôležitejšie kroky

Áké by mali byť najdôležitejšie finančné kroky budúceho dôchodcu? Čím začať?

Budúci dôchodca si musí uvedomiť dve dôležité veci: že sa dôchodku s najväčšou pravdepodobnosťou dožije a že štátny dôchodok bude s vysokou pravdepodobnosťou malý. Budúci dôchodca by mal už od mladého veku začať budovať svoj dôchodok akýmkoľvek spôsobom. Platí, že čím neskôr začne, tým ťažšie si naspore dostatočnú sumu na dôchodkový vek.

Prílohu pripravila Helena Kokolová